

KINEK ÉS MIÉRT ÖLTÖZKÖDÜNK?

Minden mese azt mondja, hogy a divat nőnemű, mégis sok asszony kérkedik büszkén, hogy ő nem törődik a divattal.

A divatot csak addig nézzük le, amíg nem látjuk, őserdőben, sivatagban, távoli falun, a természet szünyogos és hangyás ölen könnyű becsmérelni a divatot, de városban, ha tesszük, nem őszintén tesszük.

Kétféle nő van, akinek igazán, őszintén, tiszta szívből közömbös a divat. A zsenik, akiket annyira elfoglal munkájuk, hogy minden egyéb a földön közömbös. (Ilyen, sajnos, kevés van.) És a nagy betegek, akiket szenvedésükön kívül nem érdekel más. (Reméljük, ilyen is kevés van.) A többiek, amikor azt mondják: »nekem olyan mindegy, hogy mit veszek föl« — talán jóhiszeműen — de hazudnak.

Es hát miért nem mindegy, hogy mit veszünk fel? Kinek öltözködünk tulajdonképpen? A férfiaknak? A többi nőnek? Önmagunknak?

Azt hiszem, eleinte, mikor még fiatalok és naivak vagyunk, *a férfiaknak öltözködünk*. Sokáig tart, míg rájövünk, hogy a legtöbb férfi észre se veszi, hogy mi van rajtunk. Amikor azt mondják: »De szép ebben a

ruhában«, vagy »ezt a kalapját nem szeretem«, fogalmuk sincsen a ruha vagy kalap formájáról, szabásáról, színéről, ők csak az összbenyomást látják.

Vannak férfiak, akik betanulnak bizonyos frázisokat és ezzel igyekeznek — sikertelenül — blöffölni.

»A la poulette«. Párizsi karikatúra 1750-ből

Azért sikertelenül, mert a divat kifejezései évente változnak, de az ilyen férfiak divat-szókincse 'nem. Fivérem például, ahányszor valami tavalyi, kétéves, vagy régebbi ruhadarabot lát rajtam, azt mondja: »De szép új ruhád van megint«. Sohasem jöttem rá, hogy a tudatlanság szól-e belőle vagy a ravaszság. (Minek új ruhát csináltatni, mikor a régi ilyen remek?)

Nem, — a férfiaknak igazán fogalmuk sincs a divatról, ők csak azt tudják megmondani, hogy tetszik-e vagy sem. Ha magyarázni kezdik a miért-et, csak szálnalmasan dadognak. Ruhához értő férfi: szabó, színpadi rendező vagy pedig olyan magánzó, akinek igazán nem érdemes tetszeni.

Tehát mire rájövünk, hogy a férfiaknak nem érdemes, *elkezdünk öltözködni a nőknek.*

A férfiaknak azért öltözködtünk, mert tetszeni akartunk, azaz örömet akartunk okozni. A nőknek azért öltözködünk, mert fájdalmat akarunk okozni.

Van idő minden asszony életében, — a királynőtől a falusi parasztlányig — hogy elkeseredett harcot folytat a »legjobban öltözködő nő« rangjáért. Ezt a rangot nem a férfiak adják, hanem a többi nő. Szépség, kedvesség nem számít. . . ízlés számít és pénz számít.

Keserves harc ez. Sokan igen hamar, egyetlen báli éjszaka után beadják a derekukat — mások egy életen át küzdenek. Merem állítani, hogy a világon több asszonyi örök harag robbant ki ruha miatt, mint férfi miatt. .. Asszonyok közt a legnagyobb tragédiák egy lelopott modellel vagy egy-két centiméterrel hosszabb *ezüst* rókával kezdődtek. Élete valamelyik korszakában minden nő harcos öltözködő, de ezt okos asszony titkon tartja és hamar túlesik rajta.

Mikor tehát eljutunk a bölcs belátásáig, hogy sem a férfiaknak, sem a nőknek nem érdemes öltözködni, mert a férfiak nem veszik észre, a nők pedig meggyűlölnék érte, már úgy belénk idegződött az öltözködés hogy tovább *öltözködünk — a magunk örömére.*

Megvetendő passzió? Lehet. De hát miért megvetendőbb például egy szép ruhagyűjtemény, mint egy bélyeggyűjtemény? Nem költségesebb és legalább olyan művészi.

Az öltözködés művészet. Művészet, ha gazdag és változatos, de még sokkal nagyobb művészet, ha szerény anyagi eszközökkel szépen és ízlésesen tudunk öltözködni.

A budapesti asszonyok azok, akik legkevesebb pénzzel legjobban öltözködnek. Isten tudja, hogy mióta ránkszakadt ez a »nem olyan idöket élünk« korszak, a tú-pénz majdnem naponta összébb zsugorodik, de az idegen aki végigmegy Budapest uccáin, ebből nem vesz észre semmit, csak azt látja és morálja: »Ejnye, mennyi jól öltözött nő!«

Az érdem azért nem kizárólagosan a hölgyeinket illeti, hanem elsősorban a jó Istent, aki csinosra teremtette a pesti asszonyt, másodsorban szabónőinket, akik kitűnők és olcsók. Bölcsék a mi szabónőink és az árakat az idők szerint szabják.

SZALONOK, DIVATBEMUTATÓK

A párizsi nagy házak konganak az ürességtől, nálunk, hála Istennek, tömve vannak a szalonok. A párizsi ruha ötször annyiba kerül, mint a pesti, de mi haszna, ha a vevőközönség is ötödére csökkent. Bizonyos, hogy nálunk az úgynevezett *nagy szalonok* aránytalanul drágábbak, mint a kicsik (igaz, hogy külföldi anyagot adnak, mely napjainkban majdnem megfizethetetlen és az is igaz, hogy az ilyen »nagy szalon« ruha tovább és többet hordható, mint az olcsóbb).

Megkérdeztem egyik legnagyobb női szabócég főnöknőjét, milyen rezsivel dolgozik. Száz munkásnő van a műhelyben, aztán van négy francia szabónő és egy angol szabó. (Nem a nemzetiségeik francia és angol, hanem a szabászati stílusuk.) Van egy úgynevezett prémes, aki a szörméket és a szörmekellékeket szabja, aztán egy hímzőnő, egy műhelyvezetőnő, aki a szabás-mintákra vigyáz (minden újonnan érkezett modellt szétfejtének és vászonban pontosan lemintázzák). Van egy apró-kellékes (gomb, csatt, öv, virág stb.). Van egy expedíciós, aki a ruhák becsomagolására s elküldésére ügyel és telefonál. Aztán természetesen könyvelőnő, két eladó kisasszony és két próbakisasszony.

Évenként négy *bemutató* van. Szeptemberben az őszi divat, decemberben estélyi ruhák, márciusban a tavaszi divat, májusban a lóverseny-ruhák és nyári ruhák kerülnek bemutatóra. A szeptemberben és márciusban körülbelül száz, decemberben és májusban ötvenhatvan modellt mutatnak be

Megkérdeztem, hogy ezek a modellek mind ízig-vérig, tüzről pattant párizsiak-e. Csak részben. . . A párizsi modellek méregdrágák, száz darab párizsi modell a legjobban menő üzletet is tönkretenné A nagy-

szabónő tehát összeáll két külföldi (nem bécsi — távolabb külföldi) szabónővel. Együtt veszik a modelleket vagy szabásmintákat, melyeket aztán lemásolnak és kicserélnek. Minden nagy pesti cég más-más külföldi céggel szövetkezik, nehogy a nagy szalonoknak egyforma modelljei legyenek. Ha ez mégis megtörténik, nagy a gyász a szabó-világban. A pesti hölgy lenézi az olyan modellt, amely két vagy több szalonban kerül bemutatóra. »Ez a modell futkosni fog«, mondja és ezzel aláírta a drága darab halálos ítéletét.

Egyáltalán, a bemutató döntőfontosságú a szabóság életében. Tíz nappal előbb küldik szét a gondosan összeállított meghívókat és délben féltizenkettőkor, amikor a bemutató elkezdődik, kétszer annyi hölgy jelenik meg, mint ahány meghívót szétküldtek. A hölgyek aztán egymás hegyén-hátán helyet foglalnak — (inkább egymás hegyén, mert bemutatóra többnyire kövérek járnak). Lassú egymásutánban két szilfid termetű, lengő-libegő járású próbakisasszony végigsetál az új ruha-kreációkban a hölgyek tömött sorai előtt. Az egyes ruhák között hosszú felvonásköz — részben, hogy a kisasszonyok átöltözhessenek, részben hogy a hölgyek tüzetesen megbeszélhessék a látottakat.

Olyasmi ez, mint a színházi bemutató, csak sokkal fontosabb és költségesebb. Ha a színdarab megbukik, az igazgató másnapra próbát tűz ki és két hétre rá kihozza az új darabot. A szegény szabónő azonban nem vásárolhat két hét múlva új »kollekciót« (ez a bemutatott ruha-sor hivatalos neve) és három hónapig kénytelen a bukott, hervadt modellekkel elkínlódni.

Nagy izgalom a bemutató azért is, mert az ilyenkor megjelenő hölgytömegek közé biztosan becsúszik egy pár *közveszélyes kém* is. Ezeket a kémeket a kis szabónő vagy a konfekció küldi ki. »Lenézik« az előkelő exkluzív modellt, mely másnap aztán olcsó anyagban, olcsó boltok kirakataiban »futkos«. Azokról a hölgyekről nem is szólok, akik gyorsan lerajzolják a modellt, amelynek alapján otthon megvarratják a ruhát. Ez legális sport és az utánzat rendszeren igen gyengén sikerül. Veszélyesebbek azok a hölgyek, akik hazakérik a ruhát.

Otthon akarják megpróbálni, férjüknek megmutatni stb. Másnap aztán visszaküldik a ruhát, hogy a férjnek nem tetszett vagy drága stb. Közben otthon a ruhát nem a férj tekintette meg, hanem a haziszabónő. És itt már sokkal könnyebb dolga van a háziszabónőnek, mint amikor a »hölgy« rajza után indul.

A sikeres bemutatónak is megvannak a veszedelmei. Egy-egy népszerűbb ruhadarabot tíz-húsz hölgy is megkíván. Hogy mi ebben a veszélyes? A ruhát egyszerűen tízszer-húszszor leutánozzák, gondolja a naiv olvasó. Szó sincs róla. Előbb említettem, és nem említhetem eléggé, hogy a pesti hölgy felháborodással utasítja vissza azt a ruhát, amelyet máson is lát. Elképzelhetetlen, hogy ugyanazon társaság két hölgytagja ugyanazon ruhában jelenjék meg. Vagy ha ez megtörténik, örök harag a szabónővel. A szalóntulajdonosnő kénytelen őszintén megmondani: »Kérem, ezt a ruhát ne tessék megrendelni, mert már X-né, aki az ön társaságához tartozik, megrendelte.« A hölgy ritkán nyugszik bele az ilyenfajta felvilágosításba. Azt feleli: »Hogy adhatta oda neki, mikor tudja, hogy én akartam?« Vagy: »Vegye vissza tőle. Mondja, hogy rosszul áll neki.« Olyan hölgyek, akik sokat rendelnek és fontosnak érzik magukat, egyszerűen azt mondják: »Ha nem veszi el tőle a modellt és nem adja nekem, soha többé be nem teszem ide a lábamat, és az összes ismerőseimet is lebeszélem.«

Különösen a *Királydíj* körül folynak az efajta tragédiák. Nálunk a Királydíj az év legfontosabb ruhabemutató alkalmá. Két egyforma ruha a Királydíjon olyan borzalmas szégyen, melyről szabónő- és divathölgykörökben még egy esztendő múlva is suttogva és pirulva beszélnek.

»A BEBESZÉLÉS«

Egyszóval, nem elég a szép ruha, a mérsékelt ár, a gyors és jó kiszolgálás. A szabónőnek diplomatának is kell lennie. Óvatos, ravasz, elszánt diplomatának, aki a modell körül vívott élet-halál harcban mindkét félnek egyaránt leteszi a hűségesküt, hogy egyedül az ő érde-

keit szolgálja. Nehéz munka, különösen ha meggondoljuk hogy vannak hölgyek, akik csupán olyan modellt akarnak amelyet egy bizonyos más hölgy már megrendelt.

Nem illik személyes kérdésekről beszélni, de azért jólesik leírni, hogy nekem is van egy ilyen hölgyem. Ez a hölgy bemutatón velem szemközt ül és izgatottan figyel, melyik modell tetszik nekem. Ha véletlenül valamelyik darabnál helyeslőleg bólintok, hölgyem lecsap a modellre, mint saskeselyű a gödölyére. Most már úgy vigyázok, hogy ha valami olyan ruhát látok, amelyet szeretnék, hangosan felkiáltok: »Jaj, de csúnya!...«

Hanem, hogy a szabónő természetrajzához visszatérjek, nem csak diplomatának kell lennie, hanem szemfényvesztőnek, kuruzslónak, hipnotizőrnek is. Különbiben hogyan tudna ruháin túladni? Hogyan hitetné el — (mint ahogy elhiteti) — az ötvenéves, nyolcvankilós hölgygel, hogy a rózsaszín hátnélküli princesse estélyi-ruha pont oly jól fog állni rajta, mint a húszéves, ötvenkilós próbakisasszonyon. Micsoda emberfeletti rábeszélőképesség szükséges az efféle művelethez.

Van eset, hogy aránylag könnyen sikerül. A hölgy a próbakisasszonyon látja a ruhát és pillanatnyi szédületben megrendeli. A valószínűbb eset azonban az, hogy a hölgy önmagán óhajtja a ruhát látni. Bevonul egy próbafülkébe, ahol az egész személyzet »hórukk« kiáltása közben valahogy belepréselik a modellbe. Hogy a vevő és a kisasszony között meglévő harminc kiló különbség nem teszi a ruhát tetszetősebbé, azt szükségtelen mondanom. Ilyenkor van szükség a szabónő legvadabb ékesszólására. Ilyenkor kell megmagyarázni, hogy ezt a modellt Molyneux pont olyan alakra kreálta, mint a méltóságos asszonyé és csak azért kellett ilyen szűkre rendelni, mert a próbakisasszony beteg volt és alakja természetellenesen lefogyott. A kisasszony, szegény, valóságos torzalakú. A ruha nem mutat rajta semmit. Igazi szépségei majd csak akkor tűnnek ki, ha a méltóságos asszonyon feszíthet, ő (a szabónő) soha nem beszél rá senkit. Isten őrizz! Erre neki nincs szüksége, mert hiszen öten is óhajtják ezt a mo-

dellt és ő csak azért szeretné, ha a méltóságos asszony vásárolná meg, mert boldog lenne, ha legszebb ruháját a város legelegánsabb hölgye hordaná. Sári kisasszony, jöjjön ide és mondja meg, de őszintén, hogy áll a méltóságos asszonyon ez a ruha? Tüneteményes. Fantasztikusan szép. Ígérje meg a méltóságos asszony, hogy ebben

Ó, a karcsú mannequin!

a ruhában fotografáltatja le magát és ő (a szabónő) elküldi a képet Molyneuxnek, hadd örüljön az is, hogy ki tiszteli meg modelljét.

Túlzok? Dehogy túlzok, sőt enyhítek. Így megy ez órákon át, amíg a méltóságos asszony végül már nem a saját szemének, azaz tükörképének hisz, («Ez a tükör rossz, holnap kicserélem») — hanem a szabónő szirén-dalának és nyitott szemmel rohan vesztébe.

RUHAPRÓBA

Nem könnyű operáció az ilyen *rendelés*. Hát még a *próbák*. Négy fülkében négy hölgy próbál egyszerre,

mind a négynek óhaja, hogy a főnöknő résztvegyen a próbán. Mind a négy hölgy állandó hangos kifejezést ad óhajának, míg a fülkék előtt további tíz-tizenkét hölgy várja türelmetlenül toporzékolva, hogy a fülke kiürüljön és rá kerüljön a sor.

Hányszor kell a ruhát próbálni? Vannak vérszívó vámpírok, akik ötször is elpróbálják, vannak hanyag, lusta teremtések, — mint e sorok írója — akik csak egyszer próbálnak. Rendesen elég két próba, legfeljebb, amikor már teljesen kész a ruha, ajánlatos még egyszer belebújni.

Mi történik akkor, ha a hölgy nem hajlandó számláját kifizetni? Szegény szabónő kérdésemre azt válaszolta, hogy csak a legritkább esetben perel. A per nem a »hölgyre«, hanem a szalonra vet rossz fényt. Az olyan szalon, mely folyton »számlával szekálja a hölgyet«, nem örvend népszerűségnek. Váratlan számla úgy megsérti a vevőt, hogy soha többé nem jön vissza és még barátnőit is lebeszéli. Várni kell türelmesen, várni, néha évekig várni. Legfeljebb azt lehet mondani a hölgynek, hogy amíg számláját nem egyenlítette ki, nem dolgoznak neki többé. A többi szalont is figyelmeztetik, hogy a hölgytől óvakodjanak, mert rossz fizető.

Azt is megkérdeztem, hogy milyen a nagy szalonok egymásközi viszonya. Azt a választ kaptam, hogy a lehető legszívélyesebb. A nagy szabócégek között abszolút lojalitás uralkodik. Cégek, ha találkoznak, a legelőzékenyebb, a leghízelgőbb szavakkal dicsérik egymás főztjét (illetőleg egymás varrottját). A hölgyek előtt sem ócsárolják egymást. Legfeljebb egy kis gúnymosolyt engednek meg maguknak, vagy a »szegény« jelzőt ragasztják a másik cég neve elé. Hogy a jobb munkaerőket állandóan elcsalják egymástól — az viszont természetes. Sőt »fair play«-nek számít és még csak haragudni se szokás érte. Mindenki vigyázzon a saját munkaerejére. Körülbelül ennyit tudtam meg a nagy cég főnöknőjétől.

Ami a kisebb szalonokat illeti, ott hasonlóak a viszonyok, csak persze kevesebb munkás, kevesebb modell, szerényebb árak. A *kis szalonok* nagy része

konzorciumot alapított és együtt vásárolnak modelleket svájci és német cégektől. Vannak kis szalonok, melyek éppen olyan jók, mint a nagyok, csakhogy száz modell helyett tízet mutatnak be. Viszont vannak más kis szalonok, amelyek inkább konfekció-szerűek és minden nagy cég modellje megvan nekik, csak kicsit eltorzítva.

A *kész ruha* mérhetetlen áldás azoknak, akik fiatalok és karcsúak. Nekünk, szegény többieknek kevésbé. Aki kész ruhát tud viselni, az éppen fele annyit költ ruhára, mint az, akinek alakja nem engedi meg ezt a luxust.

*KEVÉS PÉNZÉRT
JÓL ÖLTÖZKÖDNI*

És ezzel elérkeztünk volna az öltözködés legfontosabb és a mai időkben legégetőbb pontjához: *Hogyan lehet mennél kevesebb pénzért mennél jobban öltözködni?* Nagy és sokat vitatott kérdés ez. Mi okosabb? Egy-két ruhát csináltatni legelsőrangú helyen vagy több ruhát csináltatni olcsó helyen? Vagy kész ruhát vásároljunk? Melyek a legszükségesebb ruhadarabok? Fontosabb-e a ruha, mint a kalap, táska, cipő, kesztyű?

Nehéz problémák ezek és nehéz rájuk válaszolni. Főleg azért nehéz, mert az úgynevezett túpénz összege minden háznál más, és csak abban egyezik, hogy sohasem elég. Vannak, akik egy ruhát vásárolnak évenként és mások, akik egy tucatot vagy többet.

Nagy általánosságban mégis csak szolgálhatok valami tanácsfélével. Akinek egész biztos és egyéni ízlése van és aki maga is ért egy kicsit a szabás-varráshoz, nyugodtan dolgoztathat kis szabónőnél vagy házi-szabónővel. Aki azonban bizonytalan, akinek nincs saját stílusa, határozott kimondott ízlése, az, ha vagyoni viszonyai megengedik, dolgoztasson nagyszalonban, ha pedig nem akar sok pénzt kiadni, vásároljon kész ruhát. Hogy miért? Mert nagyszalonban a modellt, üzletben a kész ruhát felpróbálhatja és tükör előtt látja magát benne, míg kis szabónőnél és házivarrónőnél fejből, fantázia után dolgoztat.

Hogy a divatlap karcsú hölgye és az élő hölgy között igen nagy a különbség, azt tudjuk. Ami a híres divatlapok vázlatain gyönyörű, az húsban és vérben, illetőleg posztóban és crêpe de Chineben förtelmes is lehet. A divatrajzon úgy és oda esnek a ráncok, ahová a rajzoló akarja. A való életben, sajnos, nem ilyen engedelmesek. Ezért mondom, hogy divatlap után csak az dolgoztasson, aki egészen tisztában van saját lehetőségeivel.

Egyszerű ezt így leírni, de van-e a világon asszony, aki elismeri, hogy nincs biztos ízlése?

Ruharendelésnél tehát első szabály: ne higyjünk a divatlap csalóka délibábjának és csak olyan ruhát rendeljünk, amelynek modelljét előbb felpróbáltuk. Ha pedig rajz után rendelünk, akkor a legegyszerűbb rajzot válasszuk. Nem lehet ezt a szabályt eléggé hangsúlyozni és elég gyakran ismételni. Az ügyes kis szabónő vagy házivarrónő minden nagy modellt le tud utánozni, ha a modellt látja, vagy »snitt«-et kap. Divatlap után dolgozni még a nagy szalonok sem szeretnek. Öltözködésben csak az az asszony kísérletezhet, akinek kidobni való pénze van. Ilyen asszony pedig pillanatnyilag nem igen akad. Tehát mielőtt rendelünk, legyünk tisztában saját képességeinkkel (azaz alakunkkal és szakértelmünkkel), továbbá a szabónő képességeivel, (azaz a házi varrónőtől ne kívánjunk tökéletesen szabott angol kosztümöt).

A NÉGY NÉLKÜLÖZHETETLEN

Leírtam ezt a szót: *angol kosztüm* és itt megállok egy percre — egy hosszú percre. Minden garderobe legfontosabb oszlopa az angol kosztüm (azaz »tailleur«), meg a köpönyeg. Hogy melyiket szeressük, ha a kettő között választani kell? Téltre a köpönyeg, tavaszra a kabát-szoknya praktikusabbak. Utóbbinak az a nagy előnye, hogy egy-egy jumper, blúz, kendő vagy gallér segítségével kevés költséggel változtatossá tehetjük.

Az angol kosztüm vagy köpönyeg igazán angol «gyen. Mennél egyszerűbb, azaz angol férfiruha szerűbb, annál tovább viselhetjük. A színe is legyen szolid,

fekete, sötétkék barna vagy szürke. Isten óvjon a zöldektől, bordóktól, tweedektől. Ilyeneket csak az a hölgy rendeljen, akinek nagy és változatos garderobera van. Aki egy, két vagy több esztendeig óhajtja angol kosztümjét hordani, az olyan színt válasszon, amely nem feltűnő és melyet nem lehet megunni. Az angol kosztüm vagy kabát legritkábban sikerül otthon. Aki teheti, menjen jó szabóhoz, aki nem teheti, az járja végig a készruha üzleteket, amíg valami tökéletesen állót talál. (Nem nehéz. Igen sokan tesznek így és mindig jól járnak.)

Az úgynevezett *francia kosztüm* háromnegyedes bő kabátjával, boleróival, cape-jeivel, divatkülönlegességeivel igen ritkán menthető át egyik esztendőből a másikba. A háromnegyedes raglán testesebb hölgyek kedvenc viselete — a legpraktikusabb »francia kosztüm« fazon. A többit úgy vásároljuk, hogy tisztában legyünk vele: ennek a ruhának csak a szoknyáját használhatjuk jövő évre.

A *francia köpeny*, ha egyenes és fekete, már sokkal hasznosabb ruhadarab. Télen szőrmével, tavasszal szőrme nélkül hordható és ha csak a divat nem hoz valami villámszerű kínos meglepetést, ugyancsak évekig használható, megbízható darab.

A köpönyeg alatt viselendő sima kis szövetrohákat otthon is csináltathatjuk, készen is vehetjük. Ez az a ruhadarab, amelyet legkönnyebben, legjutányosabban szerezhethetünk be és majdnem mindig jól áll.

A garderobera másik oszlopa az úgynevezett *kis fekete* mely nem hiányozhat szekrényünkben. A kis fekete az a bizonyos fekete selyemruha, melyet színházba, vacsorákra viselünk és amelyet — mint az angol kosztümöt — sokféle módon tehetünk változatossá. Virág, gallér öv, ékszer (ne tessék megijedni, hamis ékszerre gondolkodni) — úgyesen alkalmazva, esetről-esetre felismerhetlenné varázsolja a kis feketét. Olyan kisleket is ismerünk, amelyre hosszú ujjakat lehet kapcsolni és délutáni teákra viselni. A kisleket — ez a hű kutya — matuzsálemi kort megér és ugyancsak otthon vagy kisleket-szabónővel készíthetjük.

Ha tehát szabad tanácsot adnunk azoknak a hölgyeknek, akik nem akarnak vagy nem tudnak ruhára sokat költeni, négy darabot ajánlunk: *az angol kosztümöt, az egyenes fekete kabátot, a sírna szövetruhát és a kis-feketét.* Ha ez a négy darab ott lóg szekrényünkben, (még ha a négy darab közül kettő tavalyi is), már nem jöhetünk zavarba. Hogy ezt a garderobe-ot pár blúzzal, Jumperrel, nyári mosóruhával ki kell egészíteni, az természetes, viszont ezek a darabok pár pengőért beszerezhetők.

Manapság olyan gyönyörű és olcsó magyar anyagokat találunk, hogy az imprimeruha alig kerül többbe a mosóruhánál.

Azok az asszonyok, akik többet költhetnek ruhára, de *mégsem annyit*, hogy minden ruhájukat *nagyszalónban* csináltassák, gyakran kérdik, hogy *melyik ruhát praktikusabb nagyszalónban rendelni és melyiket lehet otthon megcsináltatni.* Nagy általánosságban azt mondanám, hogy az uccai ruhát csináltassák jó helyen, mert hiába, a nagyszalón férfiszabója mégis csak jobban érti.

Ha két esti ruhát rendelünk — egyiket szalónban, másikat otthon csináltathatjuk. Ajánlom, hogy a színeset csináltassuk szalónban és a feketét otthon. A színes — pláne világosszínű — esti ruha kényes dolog.

Ismerek egy igen ügyes hölgyet, aki mindig fehér esti ruhát rendel, egy idő múlva, ha megunta, befesteti valami színre és ha a színt is megunta, befesteti feketére. Jó anyagból készült, jól szabott ruha kitűnően állja ezeket a metamorfózisokat.

Ugyancsak a praktikus fejezethez tartozik, hogy *ruharendelésnél gondoljunk a kalapra, cipőre, táskára, kesztyűre* és ha több ruhát rendelünk, ne nagyon különböző színűeket válasszunk. A téli vagy nyári garderobe-ot bizonyos színek alapján állítsuk össze. Ha például egyik ruhadarab barna, a másik sötétkék, más-más kalapot hordunk mindegyikhez. De ha egyik ruhánk barna, másik beige, nyugodtan hordhatjuk mindkettővel ugyanazt a barna kalapot

Legkellemesebb, legelőnyösebb mégis csak a *fekete-fehér divat*. A párizsi asszony, aki tudvalevőleg a világ legpraktikusabb asszonya, végignézi a nagy házak szivárványszínű kollekcióját és aztán fekete-fehéret rendel. Délben, a párizsi Ritzben még a legmelegebb nyári napon sem látni színeket. A fekete-fehér divat a háború utáni idők szülöttje. Talán az egyetlen takarékos divat, mely egyúttal szép is.

Sokat írtam a takarékos divatról és ha ez a könyv valaha szabónő kezébe kerül, nem nagy elragadtatással fogja ezeket az oldalakat olvasni. Mit tegyek, mikor sajnos, napjainkban a takarékos divatosabb, mint a luxus?

Szabónő olvasóim kibékítése céljából áttérek most *a gazdagabb és változatosabb garderobe-ra*.

Köztudomású, hogy télen sokkal kevesebb ruhával jövünk ki, mint nyáron. Az őszi-téli ruhaszükséglet, ha nagyon kényelmes anyagi viszonyok közt élünk, körülbelül következő: Kosztüm, köpönyeg, egy vagy két kis szövetruha, egy kis délutáni selyemruha, meg az a másik délutáni ruha, melyet »cocktail ruhá«-nak neveznek, hosszú, kicsit kivágott és este is viselhető, azután egy fekete, meg egy színes esti ruha. Esti köpönyeg elengedhető, mert nálunk igen korán áll be a tél és esti ruhánk fölött bundát viselünk. Tavasszal és nyáron azonban már egészen más a helyzet. A kosztümön és köpönyegen kívül valami könnyű uccai ruha is szükséges, meg délelőtti imprimé, egy-két délutáni imprimé, egész csomó mosóruha, esti ruha, meg nyári esti (vászon, chintz vagy batiszt) köpeny és fürdő-, meg sportholmi. Mindez persze annak szól, aki egyrészt teheti, másrészt szeret öltözködni.

SZÁMOLJUNK!

Ha a divat és az árak nem változnának, legegyszerűbb volna összeállítani, hogy *bizonyos tőpénzért mit és mennyit lehet vásárolni*. Ez a könyv azonban nem a pillanatnyi divatról szól, hanem a divatról általában. Leghelyesebb tehát, ha kétszer évenként leülünk papirossal

és ceruzával s szépen kiszámítjuk, hogy mire futja a rendelkezésünkre álló összeg. Úgy valahogy kell számítani, hogy kétharmadot szánunk ruhára (ebbe az esetleges bundát is beleszámítva) és egyharmadot kalap, cipő, harisnya, keztyű stb.-re. Vannak asszonyok, akik az összeg felét számítják mellékkiadásokra és talán igazuk is van, mert jó cipővel, keztyűvel, kalappal a régi ruha újnak fest, míg hiába van új ruhánk, ha a hozzávalók kopottak. A fehérenemű- és fűzőkérdésről nem is szólok, mert az a tapasztalatom, hogy legtöbb asszony a fehéreneműre való pénzt nem a ruhapénz részének tekinti, hanem itt-ott a háztartásból csipegeti el, vagy a karácsonyi, születésnap ajándékpénzeket fordítja erre a célra. Bizonyos, hogy hála Istennek, nem minden évben kell fehéreneműt rendelni, legfeljebb a meglevő készletet felfrissíteni.

A felfrissítés juttatja eszembe azt a nagyon fontos tételt, hogy a ruhát állandóan és kínos gonddal *karban keil tartani*. Vasalni kell — ami nem nagy kérdés és tisztítani kell — ami már sokkal nagyobb kérdés. A takarékos háziasszony igen gyakran vallja, hogy kár a ruhát tisztítóba küldeni, otthon éppen úgy ki lehet tisztítani. Erről szó sincs. Színes selyem- és bársonyruhákból zsírfoltot otthon benzinnel eltávolítani csak a legkritkább esetben sikerül. Rendesen az a vége, hogy a zsírfolt ugyan eltűnik, de vele az anyag színe is.

Itt is csak általános tanácsot mondhatok, hogy mosóruhát és fekete ruhát tisztítsunk otthon, színes, kényes anyagokat adjunk tisztítóba. A tisztító ugyan nem felel a ruha anyagáért, s a »szárazon tisztított« ruhának gyakran olyan orrfacsaró szaga van, hogy napokig nem vehetjük fel, de azért ajánlom a tisztítót — festésre aztán egészen különösen ajánlom, mert az otthon festett ruha csak a legmerészebb fantáziájú Tauchnitz-féle Hamupipőke regényben sikerül.

CSAK ISMERŐSNEK NE!

Még egy kérdés: hogy mi történik a *viselt ruhával?*

Egy részét — a közhasználatú darabokat — leg-
többen elajándékozzák, az esti ruhákat pedig eladják.
Vannak sokan, különösen a művészvilágban, akik pár
hónaponként egész gar dérobe jukat eladják. Aki jól
akarja eladni viselt ruháit, az két szempontot tartson
szem előtt: először is azt, hogy mennyi idő múlva adja
el, másodsor is, hogy mit kér érte. Ne hagyjuk a ruhát
hónapokig a szekrényben feküdni, amíg elhatározzuk,
hogy eladjuk, mert minden hónappal veszít értékéből.
Amikor pedig az árat megszabjuk — akár ismerősnek,
akár kereskedőnek adjuk el, kérjük a vételár negyed
vagy ötödrészét. Többet nem kapunk, kevesebbet
viszont nem érdemes eladni. Természetesen viselt ruhá-
ról beszélek és nem arról a bizonyos vadonatújról, mely
mindössze egyszer volt rajtunk és férjnek vagy illetőnek
nem tetszett (illetőleg, az igazat megvallva, kihíztunk
belőle). Végül lehetőleg ne adjuk el a ruhát ismerősnek,
mert ez sose vezet jóra és hogyha elkezdeném leírni,
hogy ez hova vezet, külön kötetet tölthetnék meg a ré-
mes esetek leírásával.

